

ПЕРЕДМОВА

*Історія – найкращий вчитель,
в якого найгірші учні.*

Індіра Ганді

Цим доволі сумним визнанням ролі історії в розвитку людства розпочинається ця, чергова у видавничій діяльності Одеської національної юридичної академії, збірка наукових статей “Актуальні проблеми держави і права”, покликана якщо не заперечити, то, принаймні, посяти сумнів у правильності цієї тези.

Звернення до історії держави і права відіграє важливу роль як у пізнанні сучасних державно-правових явищ, так і у вихованні нової генерації українських юристів. Одеська національна юридична академія по праву вважається одним із центрів вітчизняної історико-правової науки. Дослідження вчених ОНЮА в цій царині торкаються як зарубіжних країн, так і, особливо, історії держави і права України. Традиційно цікавим за змістом та формами є викладання історико-правових дисциплін в ОНЮА, що забезпечується численними навчальними посібниками, підготовленими викладачами академії. Усе це дозволяє висловити припущення, що, можливо, велика донька індійського народу помилялась і Історія все ж таки здатна мати добрих, старанних учнів.

Тематика збірника охоплює широку проблематику: від правових аспектів етногенезу українського народу до реалій сучасного правового життя, від зародження державно-правових інститутів до історичних аспектів розвитку окремих галузей права, від історико-правової конкретики до філософського узагальнення історико-правової реальності.

Перший розділ збірки присвячений проблемам методології та історіографії історико-правових досліджень. Його автори присвятили увагу: філософським аспектам історико-юридичного пізнання (О.М. Атоян, О.А. Довгополова, Т. А. Занфірова, Н. Б. Капустіна, І. С. Кривцова, А. О. Фальковський); питанням правогенезу (Ю. В. Рудик, Ю. П. Лобода); історії політичних та правових ідей (Н. В. Сугацька, А. Ю. Бойчук); історії юридичної науки та освіти (Н. В. Панова-Стрюк, І. А. Бальжик, М. Ю. Рязанов, Н. М. Крестовська, М. Л. Смолярова).

Найбільшим за обсягом, і це абсолютно справедливо, є другий розділ, адже він вміщує дослідження у сфері вітчизняної історії держави і права. Тут широко подані роботи з історії держави і права України доби середньовіччя. Ця тематика є своєрідною візитною карткою кафедри історії держави і права ОНЮА, на якій підготовлено і знаходиться у процесі підготовки не один десяток дисертаційних робіт (П. П. Музиченко, С. Г. Ковальова, М. В. Крумаленко, П. П. Богуцький, О. В. Горяга, Д. Г. Бондаренко, М. В. Єпур, М. В. Журавель, Т. О. Остапенко, В. Н. Патlachук). Відмітною є також праця білоруського вченого С. А. Калініна, що містить сучасний і нетрадиційний погляд на пошуки національної ідентичності українського та білоруського народів на світанку модерної доби. Крім того, свої здобутки в розробці проблем українського середньовічного права подали вчені з інших навчальних закладів нашого міста (Б. В. Киндюк, О. В. Сокальська). Значний масив поданих у другому розділі робіт присвячений проблемам державно-правового розвитку модерної доби (Н. В. Єфремова, Г. А. Волошкевич, В. В. Щукін, Н. В. Петровська, І. Г. Філінюк, І. А. Юрій), у період визвольних змагань 1917–1921 рр. (Д. Я. Бондаренко, М. А. Буга, О. О. Колосова), у недавній період нашої історії (Р. М. Максакова, О. В. Козаченко, В. А. Семенюк, В. Я. Цитряк).

Третій розділ збірки хоча й невеликий за обсягом, зате є надзвичайно різноманітним за своїм складом. Тут подані статті, в яких висвітлені сюжети з розвитку права за часів античності та середньовіччя (К. М. Василенко, Л. О. Попсуєнко, А. Ф. Крижанівський), з історії міжнародного права (Н. В. Дрьоміна-Волок, Н. А. Зелінська, С. С. Нестеренко), але найбільша кількість робіт присвячена проблемам історії держави і права в зарубіжних країнах у Новий та Новітній час (О. П. Подцерковний, К. М. Вітман, В. В. Комаха, Т. В. Татолі, Н. В. Аніщук, О. Я. Паславська, Б. В. Бабін).

Думається, що подані матеріали будуть цікавими не тільки для істориків права, але вони несуть у собі значний методологічний та інтелектуальний заряд для представників різних галузей юриспруденції. Вважаю також, що студенти, які стають на шлях пізнання права, можуть використовувати статті з цієї збірки для написання курсових, дипломних та магістерських робіт.

Сергій КІВАЛОВ

доктор юридичних наук,
професор, академік АПН України,
Президент Одеської національної
юридичної академії,
голова Комітету Верховної Ради України
з питань правосуддя